

Модуль 1. Елементи лінійної та векторної алгебри. Аналітична геометрія.

Лекція Рівняння лінії на площині.

План лекції:

1. Рівняння лінії.
2. Загальне рівняння прямої.
3. Рівняння прямої з нормальним вектором.

1. Рівняння лінії.

Нехай дано рівняння з двома змінними. Розв'язанням цього рівняння, як правило, є нескінченні пари чисел, які на площині дають безліч точок, які називаються графіком даного рівняння.

Рівняння лінії на площині називається рівняння з двома змінними x і y , якому задовольняють координати будь-якої точки, що лежить на лінії, і не задовольняють координати будь-якої точки, не лежачій на цій лінії.

Кажуть, що координати точки задовольняють рівнянню, якщо при підстановці їх в дане рівняння воно перетворюється на тотожність.

Приклад 1. Визначити, чи лежать точки $A(2;5)$ і $B(1; 2,2)$ на лінії, заданої рівнянням

$$3x - 5y + 8 = 0$$

Розв'язок.

- 1) Підставивши у рівняння координати точки A , одержимо

$$3 \cdot 2 - 5 \cdot 5 + 8 = -11 \neq 0$$

Отже точка A не належить заданій лінії.

- 2) Підставивши у рівняння координати точки B , отримаємо

$$3 \cdot 1 - 5 \cdot 2,2 + 8 = 3 - 11 + 8 = 0 . \text{ Отже, точка } B \text{ лежить на заданій лінії.}$$

2. Загальне рівняння прямої.

Прямі - найпростіші лінії на площині. Їм відповідають і найпростіші рівняння - рівняння першого ступеня.

Рівняння $Ax + By + C = 0$ називається загальним рівнянням прямої. Коефіцієнти A, B і C прийнято записувати у вигляді цілих чисел.

Розглянемо окремі випадки загального рівняння прямої.

1. Нехай

$$A=0, \text{ тоді } By + C = 0 \Rightarrow y = -\frac{C}{B} .$$

Отримаємо рівняння прямої, паралельної осі абсцис.

2. Нехай $B=0$, тоді $Ax + C = 0 \Rightarrow x = -\frac{C}{A} .$

Отримаємо рівняння прямої, паралельної осі ординат.

3. Нехай $A=0, C=0$ тоді $Bu=0$, звідки $y = \frac{0}{B} = 0$.

Отримаємо рівняння осі абсцис.

4. Нехай $B=0, C=0$, тоді $Ax=0$, звідки $x = \frac{0}{A} = 0$.

Отримаємо рівняння осі ординат.

5. Нехай $C=0$, тоді $Ax + Bu = 0 \Rightarrow y = -\frac{A}{B}x = kx$.

Отримаємо рівняння прямої, що проходить через початок координат з умовним коефіцієнтом $k = -\frac{A}{B}$.

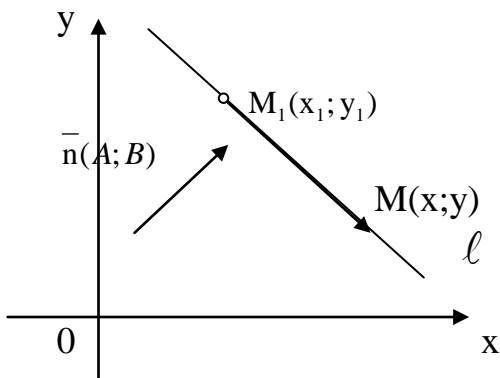
Умовним коефіцієнтом називається тангенс кута нахилу прямої до додатнього напрямку осі абсцис: $k = \operatorname{tg} \alpha$.

Якщо кут нахилу гострий, то $k > 0$;

якщо ж кут нахилу тупий, то $k < 0$;

3. Рівняння прямої з нормальним вектором.

Нормальним вектором прямої ℓ називається будь-який ненульовий вектор $\vec{n}(A, B)$, перпендикулярний цій прямій.

Нехай задані точка $M_1(x_1; y_1)$ і нормальний вектор $\vec{n}(A, B)$.

Складемо рівняння прямої, що проходить через точку M_1 і має нормальний вектор $\vec{n}$:

1. Виберемо на прямій ℓ довільну точку $M(x; y)$.

2. Знайдемо координати вектора $\vec{M_1M}(x - x_1; y - y_1)$.

3. Скористаємося умовою перпендикулярності векторів $\vec{M_1M}$ і $\vec{n}$.

$$\text{т. к. } \vec{M_1M} \perp \vec{n} \Rightarrow \vec{M_1M} \cdot \vec{n} = 0 \Rightarrow A(x - x_1) + B(y - y_1) = 0. (*)$$

Перетворимо це рівняння:

$$Ax - Ax_1 + By - By_1 = 0; \quad Ax + By + (-Ax_1 - By_1) = 0;$$

Вважаючи $(-Ax_1 - By_1) = C$, отримаємо рівняння прямої ℓ у вигляді $Ax + By + C = 0$.

Зауважимо, що якщо відомо загальне рівняння прямої, то координати нормального вектора $\vec{n}(A, B)$ рівні коефіцієнтам при x і y в цьому рівнянні.

Приклад 1. Відомі точки $M_1(7;-8)$ і нормальний вектор прямої $\vec{n}(-2;3)$.
Скласти рівняння прямої.

Розв'язок.

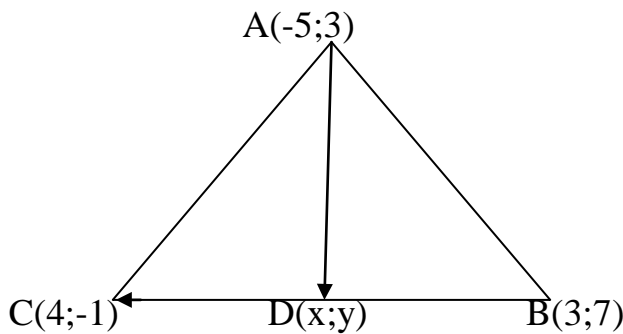
Скористаємося формулою (*):

$$-2(x-7)+3(y+8)=0 \Rightarrow -2x+14+3y+24=0 \Rightarrow -2x+3y+38=0$$

Відповідь: $-2x+3y+38=0$

Приклад 2. Скласти рівняння висоти AD трикутника, заданого точками $A(-5;3)$, $B(3;7)$, $C(4;-1)$.

Розв'язок.

1. Зробимо символічний малюнок.

2. $\vec{AD}(x+5; y-3)$.

3. $\vec{BC}(4-3; -1-7) = \vec{BC}(1;-8)$.

4. Т.к. $\vec{BC} \perp \vec{AD}$, то

$$\vec{BC} \cdot \vec{AD} = 0 \Rightarrow$$

$$1 \cdot (x+5) - 8(y-3) = 0 \Rightarrow x+5-8y+24=0 \Rightarrow x-8y+29=0$$

Відповідь: $x-8y+29=0$.

Закріплення нового матеріалу.

1. Що називається рівнянням лінії?
2. Лежать точки $A(-3;9)$, $B(2;-1)$, $C(7;2)$ на лінії, заданої рівнянням $x^2 - y = 0$?
3. Яким рівнянням описується пряма на площині?
4. Запишіть рівняння осей координат.
5. Запишіть рівняння прямих, паралельних осям координат.
6. Складіть рівняння прямої, що проходить через точку $A(5;-3)$ і має нормальний вектор $\vec{n}(2;-4)$.